SIAŬBIT THE SOWER

Vialika-Litoŭski (Biełaruski) dvumiesiačnik

The Great-Litvanian (Whiteruthenian) bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U. S. A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1967, Sakavik-Krasavik Nr. 55 (h. 10) March-April, 1967

Pradvieščańnie Narodžańnia Jezusa

DZIELA BIEŁARUSKAHA NARODNAHA ŚVIATA PRAHAŁAŠEŃNIA NIEZALEŽNAŚCI BIEŁARUSI, REDAKCYJA "SIAŬBITA" PIERASYŁAJE ŬSIM ČYTAČOM PAŽADAŃNI ŠČAŚLIVAJ, DA ŚPIEŠNAJ PRACY NA NIVIE NACYJANALNAJ I U ŽYĆCIU ASABISTYM!

Dabravieščańnie

Anioł, uvajšoŭšy da jaje, skazaŭ: Pryvitana budź Maryja, poŭnaja łaski, Hospad z taboju, dobra słaŭlena ty pamiž žančynaŭ. Jana-ž, pačuŭšy hetyja słovy, stryvožyłasia ad słoŭ jaho i razvažała, što heta za takoje pryvitańnie? I skazaŭ jej Anioł: Nia bojsia, Maryja, bo ty znajšła u Boha łasku. I voś začnieš u łonie i narodziš syna i dasi Jamu imia Jezus. Jon budzie vialiki i Synam Najvyšejšaho nazaviecca, i dašć Jamu Hospad Boh pasad Davida, baćki jaho, i caryć budzie nad domam Jakubavym navieki, i carstvu Jaho nia budzie kanca. Maryja-ž skazała Aniołu: Jakža heta staniecca, kali ja muža nia znaju? I adkazaŭ jej: Duch śviaty najdzie na ciabie i siła Najvyšejšaho achinie ciabie: voś čamu i toje, što narodzicca śviatoje, Synam Božym nazaviecca. Voś i Alžbieta, svajačka tvaja, i jana začała syna u staraści svajej, i heta užo šosty miesiac u jaje, choć i nazyvajuć jaje niapłodnaj. Bo-ž u Boha nivodnaje słovo nia budzie niemahčymym. I skazała Maryja: voś ja — słuha Hospada; niachaj staniecca mnie pavodle tvajho słova. I adyjšoŭ ad jaje Anioł. (Łuk. 1, 28-38).

**
*

Dobryje viestki, u Starym Zapaviedzi, prypisyvajucca Archaniołu Gabryjelu. Gabryjel aznačaje mahutnašć Božuju, jak viastun radasnych pasłańniaŭ, adnosiačychsia da zbaŭleńnia. Gabryjel prynios Danijelu u niavoli pradvieście 70-ci tydniovych hadoŭ (Dan. 9, 21); Zacharyju, mužu Elžbiety, ab narodžańni Jana Chryściciela (Łuk. 1, 19); Najśviaciejšaj Dzievicy ab narodžańni Zbaviciela (Łuk. 1, 25). Šmatlikije ćvierdziać, što jon tak-ža u śnie śv. Jozefu ukazaŭsia, kali jon dumaŭ zastavić Najśviaciejšuju Maryju; Zbaŭcy na Aliŭkavaj hary, kab jaho uzmacnić. Zvyčajnyje jahonyje pieršyje słovy byli: "Nie pužajsia", "Nie pužajciesia". Archanioł Gabryjel daje ukazańnie nazvać dzicio Jezus (Hebr. Jehošna— Jehova — Ješa, što raŭniajecca — Boh, Zbaŭca — (Łuk. 1, 31; Mat. 1, 21). Słova Jehova pachodzić z hebrajskaj movy — Hava — być a Jehova — toj, katory maje byćcio, žyćcio (Sam u sabie i byćcio usiamu daje).

Dobravieščańnie u katalickaj Ekklezii abchodzicca, 25 Sakavika. Prypaminajecca kažnaho dnia zvanieńniami u katalickich śviatyniach. Zvyčajna kažuć: "Na Anioł Panski". Rana pry uschodzie sonca, u paŭdni i viečaram pry zachadzie sonca. U časie zvanieńnia rádzicca viernikam adhavaryvać malitvu, katoraja načynajecca słovami: "Anioł Panski".

IZ TAJNY DABRAVIEŠČAŃNIA

I. Malitva da Maci Božaj

K Tabie, Maryja, Maci Božaja,
Źjaviŭsia Anhieł Božy ź Nieba
Ź viestkaj, što była žadanaja
Ludźmi... ź ich HOŁADU DA
CHLEBA!

"Ty radujsia, Maryja, bo začnieš,
Paśla-ž, jak śled, narodziš Syna
I novuju historyju pačnieš,
Dziela ludziej, bo Ty adzina,

Jakuju Boh paklikaŭ da Siabie
I dla ludzkoha usiudy rodu —
Ziamla i Nieba łučacca ŭ Tabie,
Kab ludziam viečnu dać svabodu.

Začnieš ŭ pračystym ŭłońnie Ty
Tvaim
I narodziš Syna, znaj, Jezusa:
Jon zbavić śviet usim žyćciom
Svaim —
Dla hetaho k Tabie źjaviŭsia.

Ja, pasłuchmiany Božy pasłaniec,
I radasna kažu ź luboŭju —
O radujsia, Maryja, Ty vianiec
Spraŭ Božych i praz Ciabie i z
Taboju

Śviet zbaŭlen budzie Jezusam
Chrystom,
Jak jość Synam Božym,
A praz Ciabie Jon stanie usim
ludcom —
Ich bratam, synam čałaviečym!

O, cud nad cudam — Bohačałaviek!
O, radujsia, Ty łaskaŭ poŭna!
Ty bahasłaŭlena na usiak viek!
Tabie nichto z žančyn nia roŭna!

I cely śviet ludziej iz rodu u rod
Taboju viesialicca usiak narod,
Ciabie, Maryja, budzie słavić!
A Ty usich budzieš usiak
błahosłavić!"

"O, dobry Anhiele, Ty mnie skažy,
Što heta Słova Tvajo znača —
Ja usia chvalujuś dy dryžu, hladzi!
Bo tut strašenna jość zadača!

Bo-ž čałavieka, muža, ja i znać
Nia znaju... "Nie bojsia, Dzieva
Maryja! Tajnu hetu dakanać
Duch Božy zmoža... Cud i Dziva!

Bo siła Najvyšejšaho Ciabie
Achinie i Toje, što narodziš
Śviatoje jość zusim Samo u Sabie!
Ź nijakim złom Jaho nia złožyš!

Vialiki Jon! Dy Tvarec suśvietu
całaha!
Syn Božy! Dy Pramudraść Boža!
Jon idzie da rodu čałaviečaho
Jak Spas! Učynić usio Jon moža!"

O, Anhiele Ty dobry, šmat śviaty,
Chaj staniec mnie, jak Sam Ty
kažaš"—
U toj mament, vialik nazaŭsiahdy,
Maryja stałaś Maci Boža!

Syn Božy staŭsia Bohačałaviek
Va ułońnie Praśviatoje Dzievy:
Jana-ž błahasłaŭlena iz vieka u
viek
I adchilaje Božy hnievy

Ad śvietu uściaž strašenna
hrešnaho
Dy Spraviadlivaść usiudy Božu,
Kab Jana rodu čałaviečaho
Nia źniščyła jak moc varožu...

O, Maci Boža, biełarusy my,
U hety Dzień Vialiki dla nas,
Apieku Matčynu Tvaju daj Ty
Nam usim, kab volna žyŭ narod
naš...

Viadzi Ty lud naš k Synu
Božamu —
Nie daj jamu na vieki zhinuć
U biazbožnaści... Pa šlachu novamu
Chaj ručai žyćcia užo łynuć!

Viadzi Ty nas da Syna Božaho
Tvajho, ludziej, narodaŭ Spasa!
Šukajem my zbaŭleńnia našaho...
Ad zła, što hetak usiudy łasa

Na našy ziemli, pole dy lasy,
Na našy reki dy vaziory,
Pakłady rud dy słaŭny pajasy...
Dy našy dzieci šmat badziory!

Złačyncy čyniać uściaž usio, kab
narod
Zahinuŭ, źniščan vichram-buraj!
O, Maci Boža, my idziom u pachod!
Arużžam? — Nie, duchoŭnaj
zbrojaj!

Lubić uściaž adny druhich —
Žadać šmat pośpiechaŭ u žyćci
Adny druhim... uvažać ludziej
čužych
Dy usim dabrom svaim słužyć,

Jak Ty Sama, o Maci Božaja,
Čyniła dy zaŭsiody čyniš!
Natchni nas! Chaj myśl-dumka
hožaja
Idzie u žyćcio u čas buraŭ dy ciš!

Ty vymali dla nas, dziaciej Tvaich,
Vialiku łasku usiej dušoju
Lubić Chrysta dy bližnich našych
usich,
Idučy za Im śviatoj nahoju...

Ty vyprasi dla nas, dziaciej
Tvaich,
Luboŭ k Carkvie i da Kaścioła,
Krynic žyćcia dy łask i Praŭd
Śviatych...
Dzie i Moc Michała archanioła!

O Maci Boža, vyprasi dla nas
Lubovi łasku dla naroda
Biazdolnaho u chaci tam u nas,
Caryć dzie złaja siła i moda!

O vyprasi dla nas šmat łask
śviatych,
O Maci, Boža, Biełarusi,
Kab znoŭ u śviatyniach słaŭnych
Tvaich
Malicca lud moh u Praŭdy dusie!

Jašče adzin vialiki dar dastaŭ...
Vaźmi dla nas, o Maci Boža —
Luboŭ k malitvie, što viadzie u
stan
Sužyćcia z Boham... I dzie pryhoža

K ažyćciaŭleńniu idejałaŭ-dum
Śviatych u žyćci čałavieka,
Kab łaski-dary nie pajšli na hłum...
Kab Boža uściaž była apieka!

A. Ioan Tarasevič

Maksim Bahdanovič

PAHOŃNIA

Jak tolki ŭ sercy tryvožnym pačuju
Za Krainu radzimuju žach;
Uspomniu ja Vostruju Bramu
śviatuju
I vajakaŭ na hroznych kaniach.

Ŭ biełaj pienie pranosiacca koni,
Rvucca, imknucca i ciažka
chrypiać...
Staradaŭnaj Litoŭskaj Pahoni
Ni raźbić, ni spynić, ni strymać.

U biaźmiežnuju dal vy lacicie,
A za vami i prad vami hady...
Vy za kim u pahoniu śpiašycie?
Dzie šlachi vašy iduć i kudy?

Mo' jany u Litvu paniaślisia
Za tvaimi dziaćmi uzdahon,
Što zabyli Ciabie, adraklisia,
Pradali i addali ŭ pałon?

Bijcie ŭ sercy ich, bijcie miačami,
Nie davajcie čužyncami być;
Chaj pačujuć, jak serca načami
Pa radzimaj staroncy balić!

Maci Rodnaja, Maci — Kraina!
Nie ŭścišycca hetaki bol.
Ty prabač, Ty pryjmi svajho syna,
Za Ciabie Ty pamierci dazvol!

Ŭsio latuć i latuć tyja koni...
Srebrnaj zbrojaj daloka hrymiać,
Staradanaj Litoŭskaj Pahoni
Ni raźbić, ni spynić, ni strymać!

* * * *

A. Ioan Tarasevič

25-ho SAKAVIKA

O Boža, daj nam łasku zrazumieć,
Što znača załatoje słova —
Radzima — dy naležna jaje umieć
Lubić, choć i słoŭ nie daść mo'
mova

Na vyražeńnie stojkaj tej lubovi,
Haračaj šmat pałymniastaj;
O Boža, son z paviekaŭ nam sarvi
Dy daj nam žyć luboŭju čystaj

K Ajčynie šmat pakutnaj, darahoj
Biez pustaćvietu słoŭ tak
mnohich...
A dumkaj, čynam, sercam dy
dušoj
Addanych joj, nijak nia kvołych,

A silnych ducham žyvatvorčym u
nas,
Dzie-b my nie stali žyć dy dziejać,
Źbirajučy i siły na zapas
K tamu, kab ziernie praŭdy siejać

Dy na Ajčynie, kali prydzie čas,
A jon mo' nat i nie daloka,
K jamu padziei ŭściaž imknucca
ŭściaž...
Chaj bačyć toj, chto maje voka!

Radzima — słova šmat tajomnaje
I vyklikaje dumki mnohi,
Bo k Joj idzie, płyvie duša tvaja...

Biare tam ŭsiaka zło za rohi.

I dumkaju šmat kryłataj dy
śviatoj,
Ad Boha praz malitvu ŭziataj,
Tam čynić ŭžo budučyniu druhoj,
Ad tej budučyni praklataj,

Biaz Boha dy zakonaŭ Božych, što
Moc złaja niasie ludziam dobrym:
Nia budzie nieščaślivym tam
nichto
Na hetym, kažuć, śviecie biełym!

Vy tolki zdajcieś, ludzi dobryja!
Adkińcie Boha dy Zakony...
Tahdy to budziecie ščaślivyja:
Čynić usio biez zabarony!

I hetak tvorycca usiaka biezdeń
zła
Tam na Radzimie Biełarusi...
Dy nat nima nidzie za šmat dabra:
Žyvuć biaz Boha usiudy ludzi...

Radzima — słova šmat čaroŭnaje
I vyklikaje ŭsie idei
Z žyćcia na joj kaliś pražytaje
I usie tvaje tahdy padziei —

Usie dobryja dy mo' i niadobryja:
Ciapier za zło, za hrech ty płačaš;
Dzieła-ž dabra — ŭzdymy vialikija
Ad radaści ŭ dušy ty čuješ...

I lohka, lohka na dušy tvajoj
Tabie ŭraz robicca i chočaš
Złučycca znoŭ z Radzimaj ty
lubaj —
Dabro čynić joj ŭsieńki čas.

U dzień śviatočny hety nas usich
Natchni, natchni, o Boža dobry,
Lubić RADZIMU dy adny druhich,
A pradusim ŭ biadzie dy hory!

Uzrušy nas, Boža, siłaju Tvajoj,
Kab my pamknuliś da lubovi,
Haračaj, pałymianaj, dy takoj,
Što daść zakony nam Chrystovy.

***

A. Ioan Tarasevič

TRE' SVABODY NAM ŚVIATOJ

(Propaviedź u Dzień 25-ho Sakavika)

Ludzi, miłyja braty dy siostry!
Hlańma, hlańma siońnia choć
kudy...
Ŭsiudy my badziorny, žvavy,
šustry...
Radasny, viasioły sapraŭdy!

Ja hladžu na vas... vačom nia vieru
Tut svaim — ci-ž heta toj narod
Ŭraz pytajusia, što u časinu šeru
Mleje dy hublaje dumak chod...

Błudzić pa ślachoch jamu
niajasnych —
Sam nia viedaje, kudy idzie...
Mučycca ad snoŭ vielmi strašnych
I žyćcia niama jamu nidzie?

Hetakich časinaŭ vielmi mnoha —
Tvorać jany horkaje žyćcio
U ludziej ad rodnaha paroha
Adarvanych... skryŭdžanych
hniazdo!

Źnikła puciavodnaja ich zorka...
Ŭsiudy ciemra nieprahladnaja!
Žudasna dy ciažka dola horka,
Kali źnikła zorka jasnaja!

Ale śviecić, śviecić hetym ludziam
Siońnia taja zorka jasnaja —
Ažyviliś, adradziliś niejkim
cudam...
I duša ich pramianistaja!

Dzie-ž tut tajna pieramohi
chutkaj,
Cudadziejnaj hetaha śviatła
Nad toj ciemraj ciažkaj dy
marudnaj,

Heta tajna naša cudadziejna,
Što na nohi ŭsich nas padniała,
Ŭskałychnuła mocna dy spadziejna,
Radaść sercu pryniasła —

Heta tajna kryjecca ŭ svabodzie,
Ideał jakoj śviatkujem my
Uračysta siońnia... Dyk u
narodzie
Zaharelisia lubvi ahni!

I harać jany u im, bušujuć
I nichto nia moža ich strymać,
Patušyć, chacia jany buntujuć
Siłaŭ šmat varožych, byccam rać,

Što pad upłyvam žudasnych
zahadaŭ
Mkniecca ciomnaj masaj na usio,
Što patrebna da žyćcia asnovaj,
Biez čaho ciažar — samo žyćcio!

Biez svabody ludziam žyć nia
možna,
Jak naleža, bo jana — Zakon
žyćcia!
Biez jaje śviatoje — žyćcio
vastrožna
Ad jaho pačatku da kanca!

Treba nam svabody biełarusam,
Ludziam šmat-biazdolnym dy
słabym! —
Ŭzhadavanych pad čužym
prymusam,
Na čužych nahach my šče staim!

Treba nam Svabody žyvatvorčaj,
Što viadzie ludziej, uvieś narod
Da Chrysta, tej Siły Abaronnaj,
Zbavicca Jakoj usiaki rod!

Treba nam Svabody z tej Krynicy,
Skul jana, Adviečnaja Luboŭ,
Mknie ŭ dušu dy serca i nie baicca
Pieraškod iz boku złych ludcoŭ!

Treba nam Svabody z tej Krynicy,
Skul jana, jak Miłaserdzia Duch,
Idzie u dušy, ŭ sercy całaviečy,
Kab da bližnich litaść mieli ŭsich!

Treba nam Svabody z tej Krynicy,
Skul jana, Duch Spraviadlivaści,
Pić daje ŭsim čystaje vadzicy
Biez usiakaje fałšyvaści!

Treba nam Svabody z tej Krynicy,
Skul jana sa Śviataści pływie
Ŭ dušy, ŭ sercy, kab im adradzicca
Joju, jak pryrodzie na viaśnie!

Nam śviatoj svabody-voli treba,
Ad Chrysta, jakuju Jon daje,
niasie
Ŭsim, chto choča mieć luboŭ iź
Nieba!
Ŭsim, chto k Niebu serca
padniasie!

Toj śviatoj svabody-voli treba,
Što nas złučyć, jak adnu dušu
Z Boham dy žyćciom Samoha
Nieba,
Skul Svaboda zyjdzie na ziamlu!

* * *

Nieba — heta puciavodnaja Zorka
Śviecić jasna nam Svaim Śviatłom!
Nie hublajma Zorki... Dola horka,
Jak biez Zorki iz Jaje ahniom!

I badziory i ščaślivy siońnia
My tut biełarusy, a čamu?
— Zorka zaśviaciła jašče zrańnia
U Carkvie i śviecić kožnamu...

Na vialikim tut śviatym sabrańni,
Bo duša i serca ŭ nas adno,
Dzie harać adny ahni-žadańni:
Nieści Biełarusi volu dy dabro!

Heta Zorka puciavodna śviecić
Jarka siońnia tut u nas ŭ dušy...
U sercy samym połymiam ŭvyś
miecić
Dy viartajecca iznoŭ k ziamli!

Nieba dy ziamlu złučyć žadaje —
Adradžeńnia biełarusam usim
U Chryście na mecie maje
Praz śviatuju ŭściaž svabodu ich!

Śviecić Zorka Darahaja voli
Dy svabody... oj, daŭno, daŭno!
Ŭsio viadzie ludziej da lepšaj doli,
Jak nad Jaślami uzyjšło śviatło!

Ty narodzie biełaruski miły,
Budź svabodny, volny dy śviaty
U Chryście! Nie strašny i mahiły
Buduć hetak! Ŭskreśniem my tady!

*
**

A. Ioan Tarasevič

BIEŁARUSKI TY, NARODZIE

Ŭspomni, uspomni jak ty žyŭ
viakami:
Ty ŭ niadoli, hory dy biadzie
Usio čakaŭ, što mo' chto časami
Pryjdzie pamahčy tut i tabie...

**
*

Car, mahnat, uradnik, urešcie
Lenin
Niešta časam abiecali nam...
Hory-ž abiacańniaŭ daŭ nam
Stalin!
Byŭ dla nas miašok iz šyłam tam...

Nie, nichto nas zbavić nie
źjaviŭsia...
Ad niadoli, hora dy biady!...
Usiak pryšoŭ, kab sam dobra
nažyŭsia,
Nas-ža zahubić na ŭsie viaki...

Los naš treba uziaci u svaje ruki!
Spadziavacca na čužych ludziej —
Znača, nam ciarpieć tre' viečny
vieki!
Biez ratunku, biez žyćcia nadziei

Ustańma, bracia, da žyćcia jak
treba:
Mužna, družna... cełaj hramadoj!
Dy pamkniomsia iz ziamli da
Nieba!
Bolš nia poŭzać čarviakom pa joj!

Dla kaho Carkvu my adčynili,
Čysta biełaruskuju Carkvu?
Braćcia, my dla vas jaje stvaryli,
Byccam biełaruskuju dušu!

I Carkva — Carkva Chrystova
heta!
Adradzić dy zbavić naš narod —

Voś jaje śviataja, viečna meta!
Nie žadaje inšych uznaharod!

Hęta jana zrobić, vykanaje,
Kali my svabodu joj damo
U dušach našych, jak jana žadaje
Dáć žyćcio nam z łaskaj zaadno.

Stul paŭstanie moc žyćcia i svabody
Šmat-śviatoj dla čynaŭ u nas śviatych —
Dziela adradžeńnia usiej pryrody
Što lažyć paparam u nas samych...

Dzie usio ziellem zarasło ad viekaŭ,
Dzie ralli sacha nie kranuła,
Dzie nia siejali ščetych ziarniatkaŭ,
Iz jakich-by Praŭda vypłyła...

Usio tam ciemra šče dy noč hłuchaja!
A zładziei tak i šnarać tam...
Dzie duša jašče žyvie ludzkaja!
Dziejničajeć uraz Lucyper sam!

U Carkvu pajdziom my biełarusku,
Braćcia! Dy z luboŭju ščyraj!
Našu chaj hareć jana pałosku,
Kab uraz stałaś uradžajnaj!

U Katalickaj tej śviatyni našaj
Złučacca dušy dźvie dobryja
U adnu dušu iz siłaj tvorčaj,
Što uzbahacić tajny rodnyja...

Daviadzie nas šlacham vyzvaleńnia
Ad pakuty, ciemry dy hrachu,
Da śviatoj svabody, da złučeńnia
Ź Niebam, kab adradzić ziamlu...

Što zaviecca Biełaruśsiu miłaj,
Što my nosim u sercy, u dušy,
Tut daloka ad jaje tajemnaj...
Dy žadajem joj my pamahčy!

DUŠA TY BIEŁARUSKAJA

Dzie hora moram raźlivajecca,
Dzie ludzkich śloz jano nia sušyć;
Dzie vorah luty raspirajecca,
Kab kraj sabie u paddanstva zmusić.

O Boža, tam moj brat, siastra žyvuć;
O Boža, tam moj lud harujeć;
Ratuj! Kryčać. Nam siły adstajuć...
Bo złaja dola tut panujeć!

Ach, čuju, čuju hołas hety vaš —
Ź ciarpieńniaŭ, z muk jon — hołas vaš —
Lacić siudy za mora k nam uściaž,
Dy ducham vašym jon sahrety!

Ja čuju, čuju hołas hety vaš —
Jon hołas biełaruskaj dušy;
Ja čuju, čuju hołas vaš niaraz,
Bo vodhuk jon majej istoty...

Tak, čuju ja vaš hołas darahi;
Im ja žyvu dy dumku snuju —
Kroki na Biełaruś, maje šahi,
Ich ja liču dy padkreplaju.

Ja hetak čuju hołas vaš luby!
I vobraz vaš u im ja baču...
Iz im moj rodny kraj płyvieć siudy —
Ź jakim to viesialuś, to płaču...

Jak miły vobraz vaš! Prad im staju
Z panikšaj hałavoj... mnie śviat

jon!
Prad im klanuś majej istotaju:
My zbavim lud ad złybiady dzion!

Jak darahi mnie vobraz vaš! Kudy
Nie hlanu, nie zirnu... usiočysta
Mnie vobraz admalujeć vaš
šviaty —
Ab Biełarusi mović uračysta!

Tak čuju hołas, baču vobraz vaš...
Dušu baćkoŭ maich tut baču;
Dušy bratoŭ dy siostraŭ vodhałas
Źvinić... dy strun narodnych
płaču...

Duša, duša ty biełarusa!
Čaścina ty majej dušy, voś!
Z taboj, duša, duša narodnaja,
Źlivajecca moj duch dy naŭskroś!

Duša, duša ty biełaruskaja!
Dy Duch Chrysta Samoha z taboj!
Ty ź Im, duša narodnaja,
Da ščaścia idzi darohaj prostaj...

Duša, duša ty biełaruskaja!
Ty doraha Chrystu dy Spasu...
Jaho Kryvioju ty ablitaja...
Znajdziom u Im, bač, dolu našu!

A. Ioan Tarasevič

Agnostycyzm i jahonyje niedarečnaści

Kali monizm prosta nie uznaje isnavańnia pa-za śviatovaha Boha, to agnostycyzm tolki ćvierdzić, što ab isnavańni takoha Boha ničoha nia viedaje. Heta dziela taho, što nia moža jaho paznać pry pomačy pačućciaŭ.

Hetaja sistema mieniej niepryjemnaje robić uražańnie, jak monizm, ale dziela taho bolej niebiaśpiečnaja, bo uvodzić u błud navat tych, katoryje nia zusim jašče ateistyje.

Nazova agnostycyzm pachodzić z greckich vyrazaŭ ("a" aznačaje niedachop niečaha, "gnozis" značyć vieda) i aznačaja tolki stanovišče niaviedy, abo niaviedamaści. Sistema heta uviedziena praz angielskaha filozofa *Huxley'a;* dziela taho nazvanaja agnostycyzmam, bo vyznaje, kažučy: "nia možna viedać ab tym, čaho ułasnym daśviedčańniem nia možym śćvierdzić". Agnostyki, praniatyje pamylnaj teoryjaj Kanta "ab pravoch paznańnia", utrymlivajuć, što našaje paznańnie adnosicca tolki da tych źjaviščaŭ, katoryje daducca śćvierdzić daśledyvańniem. Adtul usiakije razumovyje dovady nia majuć dla agnostykaŭ nijakaha značeńnia, kali pry pomačy daśviedčańnia nia mohuć być spraŭdžanyje.

Jakaja błudnaja hetaja sistema, heta vynikaje — z adnej starany z taho, što niraz musim uznać *kaniečnaść najvažniejšych zasad logiki,* mima taho, što ich niemahčyma daśviedčańniem daviešci; — z druhoj starany treba pryznać što kali u logičnym razvažańni abiedźvie pradpasyłki zusim peŭ-

nyja, to i vysnaŭ, katory ź ich vyviedzieny, taksama musić być peŭnym; chacia-b navat zaklučaŭ teoretyčnuju praŭdu, katoraj niemahčyma dakazać praktyčna praz zmysłovaje daśviadčańnie. Kali naprykład vidavočnym jość dla mianie, što sam isnuju i što pa-za mnoj tak-ža isnuje vidomy śviet; to na padstavie ahulnaj logičnaj praŭdy, što kažny vynik musić mieć svaju pryčynu, — dachodžu da vyniku zusim peŭnaho, što isnuje pieršaja pryčyna majej isnaści i usiaho śvietu. A hetak na padstavie prava pryčynnaści dachodžu da paznańnia isnavańnia Boha, jak Stvaryciela śvietu. Mahu ady pasiaredna, heta jość, z isnavańnia stvareńniaŭ paznać, što Boh isnuje, mima, što Božaja istota nie padpadaja pad zmysły, a jak takaja nia moža być niepasredna paznanaja daśviadčańniem. Nieabhruntavanaje tady jość ćvieržańnie agnostykaŭ, na katorym apirajucca, asudžanyje praz Papu Piusa X, modernistyje, jak byccam paznać Boha našym rozumam niemahčyma, — tamu što možym Jaho paznać sposabam pasiaredniaho paznańnia, heta jość darohaj logičnaho razumavańnia. A choć hety sposab nia jość taki daskanały, jak paznać praz abjaŭlenuju vieru, abo praz ahladańnie Boha "tvaram u tvar" u pryšłym žyćci, to adnak jość praŭdzivym i peŭnym paznańniem (isnovańniem) Pana Boha — dajučym praŭdzivuju i tryvałuju padstavu religii.

Ady paznańnie razumovaje dalej siahaje, jak paznańnie praz zmysły, albo praz daśviadčańni. Taho adnak agnostycyzm nie uznaje. Heta jość hłaŭnym jahonym błudam. I dziela taho musić astacca błudnaj sistemaj. Stul taksama Papa Pius X u encyklicy *"Pascendi gregis"*, asudžajučy modernizm, zvaročyvaje na pačatku uvahu na agnostyzm, uvažajučy jaho za korań, z katoraho vyrastajuć usiakije błudy, datykajučyje najvažniejšych prablemaŭ filozofičnych i teologičnych — i za ajca modernizmu.

Modernizm apirajecca na tym samym pryncypie, jak i agnostycyzm. Mianoŭna, za ništo uvažaje usiakije razumovyje dovady praŭdaŭ viery, bo razumovyja praŭdy dla ich mieli-b značeńnie, kali-b udałosia ich spraŭdzić fizyčnym daśviadčeńniem. — Niedavierajučy paznańniu praz rozum, zvaročyvajucca da serca... i darohaj pačućciaŭ chočuć dajści da paznańnia Boha.

Toj modernizm, piša papskaja encyklika, vieru robić niejasnaj, chistnaj, lohka padparadkavanaj abyjakavaści, a navat abyjakava adnosicca — bo nie apiortaja na logičnym razumavańni, ale pieravažna na pačućcioch, z natury svajej źmiennaj i ad rozumu niezaležnaj. Sistema praŭdzivaja nie

pavinna bajacca zdarovaj logiki.

Ekklezija, uvažajučy śviatło zdarovaha rozumu za hołas, katorym Boh padobna, jak praz vieru, pramaŭlaje da čałavieka, zusim nie baicca logičnaho razumavańnia adnosna da praŭdaŭ, katorych navučaja. Naadvarot, žadajučy, kab viera u ludziej lapiej była abhruntavanaja, žadaja, kab dumajučy nad stvareńniem, uznosili myśli da Taho, katory ich stvaryŭ, kab tak praz stvareńni lapiej paznać Stvaryciela — jak z mastackaho tvoru jaho majstra.

Dziela taho Ekklezija adkidaja agnostycyzm, katory błudna navučaje, što "Rozum ludzki jość zamknuty u kruhu vidomych rečaŭ i nia može darohaj ścisłaho razumavańnia pierajści tych-ža hranicaŭ".

Apol. Podr. X. S. B.

Pieršy Źjezd Katalickich Episkapaŭ na Krajovuju Radu u U.S.A.

Arcyepiskop Deaden na čale Episkopatu. Niekatoryje pastanovy i deklaracyi.

U realizacyi ukazaŭ Druhoha Vatykanskaha Saboru u časie ad 14 da 18 Listapada adbyŭsia u Washingtonie źjezd amerykanskich roma-katalickich ierarchaŭ, kab zhodna z ducham decentralizacyi Ekklezii, utvaryć Krajovuju Radu Episkopaŭ Roma-Katolickich. Jana maja być bolej nie zaležnaj ad pastanovaŭ Vatykanu. Na čało Rady Episkopaŭ vybrany, nie jak dahetul było najstarejšy u jerarchii — apošnim časam kardynał Spellman — ale adnosna maładoha, bo 59-ci hadovaha arcyepiskopa Johna F. Deardena z Detroit. Jon vybrany praz tajnaje hałasavańnie na kiraŭnika. Na zastupnika vybrali 56-ci hadovaha arcyepiskopa Jona J. Króla z Philadelphii. Nastupnych vaśmioch arcyepiskopaŭ i episkopaŭ uvajšło da Rady. Usich vybirali praz tajnaje hałasavańnie. Na źjeździe było 210 (51 nia pryjechali na źjezd).

Admiena pastoŭ. U piaci dniovych abradach Rada Episkopaŭ praviała niekalki pastanovaŭ i pažadańniaŭ, jakija adnosiacca da vonkavaha žyćcia Ekklezii dy niekatorych hramadzkich, ekanamičnych i palityčnych. I hetak — ad dnia 2-ha Studzienia amerykanskije roma-kataliki zvolnienyje z abaviazkavaha paščeńnia u piatnicy. Vyniatki — Papielcavaja Sirada i Vialikaja Piatnica. — Kali raschodzicca ab piatnicy u Vialikim poście nie nakazyvajecca paścić, a tolki rádzicca. Značyć, chto

budzie ješci u Vialikim Poście u piatnicy miasa nia budzie hrašyć. — Nia ješci miasa u piatnicy uviedziena praz Papu Mikałaja I (858—867). Ale užo raniej chryścijanie paścili u piatnicy na pamiatku mukaŭ i śmierci Chrystusa.

Admiena jaho u U.S.A. nie adzinakava pryniata. Z radaściaj pryniali jaho miasažyrnyje; ź niedavieryjem šmatlikije tradycyjanaliści, a abyjakava tyje, katoryje kažuć: "Siahońnia tak šmat jość raznych rečaŭ da jady, što niedachop miasa praz adzin dzień nie maje vialikaho značeńnia". Rybałovy, handlary rybaj mocna niezadavolenyje. Traciać ad 10 da 30-ci pracentaŭ dachodu.

Rada Episkopaŭ utvaryła *Krajovuju Radu Daradčykaŭ*. Składajecca jana ź śvieckich ludziej, śviatароŭ, zakońnikaŭ i zakońnicaŭ. Im dajecca vialiki hołas u abradach episkopatu.

Krajovaja Rada vysunuła niekatoryje prajekty. Adzin ź ich taki, kab usia śviataja Imša mahła być adpraŭlenaja u angielskaj movie. Hety prajekt vysłali da paćvierdžańnia u Vatykan. Vydała deklaracyju u suadnosinach rasovych. Šmat ułaśnikaŭ damoŭ niachočuć upuskać u svaje damy čornych. Pryčynaj jość, što šmat ich jość biednych dy niačystych, viečarami napadajuć na biełych, rabujuć dy bjuć, niščać damy. Kali vydzieržavieć adnoj siamji, to jana ad siabie jašče druhich naprymaje. Pry vulicy, pry katoraj pasialiłasia niekalki čornych siemjaŭ, biełyje tanna pradajuć svaje damy, kab pieranieścisia na tyje vulicy, dzie ich niama. Sužyćcio z takimi ciažkoje.

Zmahańnie ź biednatoj. U U.S.A. vyskazaŭsia Prezydent, što jość 20% biednych. Tut treba razumieć pa amerykansku. Biedny, bo nie maje davoli kaloryjaŭ, ale nie značyć, što hałodny. Kala dvuch tracinaŭ siemjaŭ, što žyvuć "u biednaści", majuć mašyny myć bializnu., 60% majuć ułasnyja aŭtamabili, i blizu usie televizyjnyje aparaty.

Zmahańnie ź ciamnotoj. Za ciomnych uvažajucca chto nie skončyŭ fachovaj škoły. Ciažka dastać pracu tamu, chto nia končyŭ vyžšaj škoły.

Deklaracyja u spravie Vietnamskaj Vajny. Paćvierdzili, što prysutnaść amerykanskaha vojska u Vietnamie moralna "apraŭdana". Ale adnačasova pryzyvajuć dziejniki uradavyje, kab nie škadavali namahańnia na darozie "utrymańnia klimatu supakoju". Heta deklaracyja była pryniataj 170-mi hałasami.

Sprava Kantroli Urodžańniaŭ.— Adnoj najbolej roznahałosnaj spravaj — jak vyjaviłasia — deklaracyja ab spravie urodžańniaŭ. Episkopy abviniali niekatoryje agencyi uradavyje, što jany biadniejšych prymušajuć da kantroli urodžańniaŭ.

Uradavaja agencyja hetamu zapiarečyła i prasiła udavodnić. Da kantroli nidzie i nikoha nie zmušajuć. Tolki tady robiać, kali ich hetaha prosiać. "*Gw. P.*"

U.S.A. Pry kažnaj diecezii paŭstajuć arhanizacyi 'Priest Senate'. Vybirajuć tajnymi vybarami, z kažnaha hodu vyśviadčańniaŭ pa adnym. Jany na pieršym pasiedžańni vybirajuć urady dy apracoŭvajuć kanstytucyi. "Constitution and By—Laws of the Priests' Senate of the Catholic Diocese". Takaja arhanizacyja paŭstała i ŭ Albany. Zybrańni adbyvajucca u kažnuju treciuju siradu kažnaha miesiaca.

*

KUPLAJ AHARODNINY U VIALIKICH VARTAŚCIACH VITAMINAVYCH

Kuplajučy aharodniny u sezonie, uvažaj, kab byli śpiełyja. Šmat bolej vitaminaŭ A i C dastanieš, kuplajučy śpiełyja apelsiny u kolary ciamniejšym, jak blednym. Morchva śpiełaja jość ciamniejšaja ad bleda-žoŭtaj maładoj morchvy. I chacia, što taja maładaja maja peŭnyja vartaści vitaminy A, ale starejšaja morchva, jakaja vyrasła u ziamli da ciamniejšaha kolaru, pieravyššaje u vartaściach adžyŭčych. Sałodkaja bulba pavinna być taksama u ciamniejšym kolary, bo tolki dobra daśpiełaja maja naturalnuju sałodkaść i poŭnuju vitaminavuju vartaść A.

Listavyja aharodniny u ciomnazialonych listach poŭnyja vitaminaŭ A i C. Treba ady kuplać sałatu, kapustu, zialony pierac i inšyja aharodniny u ciomna zialonych kolarach. Kali kuplaješ buraki čyrvonyje, kuplaj tyja, katoryja majuć baćvinie, bo pry baćvinie u listoch najbolej vitaminy A. Vitaminy A i C dy riboflaniny dasiehajem u poŭnych vartaściach u repach, kalarabach i im padobnych aharodninach. Haroch i usialakija fasoli, kali jany daśpiełyja dastajuć protoinu.

Treba staracca vykarystoŭvać letni sezon, kali pamidory dazrejuć na aharodach i taniejšyja. Pamidory, katoryje daśpievajuć u aharodach na soncy, u dvaja bolej majuć vitaminaŭ ad tych, jakija hadujucca u ciaplicach (aranžeryjach) i zimoj.

Vitaminy A i C kaniečna patrebnyja da budoŭli i raźvićcia ludzkoha cieła i biaz tych vitaminaŭ nia možna być zdarovym.

Pav. Gw. Pol.

NAJLEPŠAJA JEŽA DZIECIAM

Dla dziaciej u školnym uzroście najvažniejšaj ježaj štodziennaj jość raniašniaje śniedańnie. Ad hetaho zaležyć samapačućcio dziciaci i zapas energii. Tolki kormleno dzicio jość zaŭsiody u dobrym nastroju, achvotnaje da hulniaŭ i da pracy. Małako pavinno być adnoj iz najpatrabniejšych stravaŭ. Kali dzicio ciarpić na nad vahu, to treba davać poŭnaje małako. Toje samaje radzicca i ludziam starejšym. Małako jość nieabchodnaje u našaj dyjecie. *Pav. Gw. Pol.*

Najvažniejšym pažyvam dla čałavieka jašć tlen (kisłarod). Chvilinavy pieraryŭ u pracy serca i niedastaŭka tlenu da abarotu kryvi, pryčyniajecca da źmienaŭ u dalikatnych kletačkach mozhu. Biaz tlenu nia moža vytrymać čałaviek, žyviolina tolki niekalki chvilinaŭ. Tady, kali biaz pažyvu moža pražyć ad 20-ci da 40-ka dzion, a biaz vady moža pražyć ad 8-mi da 12-ci dzion.

Asabliva tlen vialikuju rolu adyhryvaje u našaj sistemie. Z hetym złučanaja funkcyja addychańnia maje asablivaje značeńnie u starejšym vieku. Viedama, što starejšy čałaivek addychaje vielmi paviarchoŭna. Uzrastaje ady niedatlenieńnie paasobnych orhanaŭ; a u vyniku hetaho morščycca skura, słabnie pamiać, źmienšajecca fizyčnaja siła i ruchomaść, pajaŭlajecca nachiłaść da spakojnaho žyćcia, pajaŭlajecca pieravažka. Čałaviek darosły vykonyvaje ad 14 da 16 addychańniaŭ na chvilinu, a novanarodžanaje dzicio da 40 addychaŭ na chvilinu. U praciahu adnej chviliny prachodzić praz lohkije čałavieka kvarta pavietra. Pry pracy fizyčnaj arhanizm čałavieka patrabuju bolej tlenu. Najmieniej patrabuje jaho u poŭnym biazruchu, u supakoju psichičnym.

//

PAD URADAM 'NARODNYM'. — Maskoŭski hramadzianin, u mieru, padvypiŭšy tuha, zaprasiŭ da svajho stolika čužynca. Mieŭ Vodku, ale nia mieŭ tavarystva. Kali daviedaŭsia, što tavaryš čužaziemiec, to zapytaŭ jaho: — "Ci ty špijon?" "Nie!" Baraniŭsia pryjezdny. — "Dyk ty fašyst?" — "Na Zachadzie užo fašystaŭ niama". — "Hetak? ździviŭsia maskal. — "Naš chalerny urad, heta samyje fašysty".

//

Razhavor Varšaviakaŭ: — Pieršy: — Jak ty sabie radziš? Druhi: — Ano, pracuju u niekalki miajscoch, kab chapiło na utrymińnie. U ministestvie pracuju 8 hadzinaŭ, u fabrycy 7 hadzinaŭ, u laboratorium 6 hadzinaŭ i praz 5 hadzinaŭ vuču u škole. Pieršy: — Pamału, pamału, to razam budzie 26 hadzinaŭ u sutki. Druhi: — Ale, ale ja dziela taho ustaju niekalki hadzinaŭ raniej.

//

Ščyra dziakuju

za prysłanyje pažadańni Kaladnyje Novahdnije, nastupnym:

Spadarstvu Mik. Abramčykam; Spadarom Adamovičam; Spadaryni i Spadaru Budźkavym; Spadaryni i Spadaru Akanovicham; Spadarstvu Aŭsiejevym; Spadarstvu J. i A. Charneckim; Spadarstvu Daniłovičam; Spadaru J. Gładkamu; Spadarstvu G. Gościejavym; Ajcu J. Hermanoviču; Spadaru Franku Jabłonskamu; Spadarstvu

Jakubiszykam; Spadarstvu St. Yankowskim; Spadaryniam Kachanovskim; Spadarstvu Kietrysam; Spadarstvu N. F. Kushalam; Spadaru B. Łukashyku; Spadarstvu Markievičam; Spadarstvu Mierlakam; Spadarom Mickievičam; Daktorstvu V. A. Nabagiezavym; Spadarstvu Najdziukovym; Spadaru M. Nikanu; Spadaryni Annie Opielinskaj; Spadarstvu: Vacłavu Irenie i Romie Panucevičam; Spadarstvu Paškievičam; Spadarstvu Hip. Połonievičam; Spadarstvu Podrezam; Spadaru B. Prytyckamu; Spadarstvu Leonu i Apolonii Savionkam; Spadarstvu Eŭgieniju, Loli i Elizabet Semenchukam; Spadarstvu Vasilu i Efrosinii Semenchukam; Spadarsctvu Sierhijevičam; Spadaru Shukiełoytsu; Spadarstvu Ninie i Vasilu Stomam; Spadarstvu Mikołaju, Helenie i Barbary Shustam; Rev. Robertu J. Tamushanskamu; Ajcom Uładysłavu i Ioanu Tarasevičam; Spadaru K. Tschabotaru; Rev. M. Urbanovichu; Spadarstvu J. Miodowskim; Spadarstvu St. Miodowskim.

//

Rev. Robert Tamushanski. Heta novy katalicki śviatar. Novy pracaŭnik na nivie katalickaj. Baćka pachodziŭ z Aŭgustoŭščyny. Naradziŭsia u U.S.A., dzie i akončyŭ elementarnuju i vyššuju školu. Filosofiju akončyŭ u Ottawa (Kanada), teologiju u Königstein (Niamieččyna). Paśviačany 3 Śniežnia 1966 hodu u Königstein i tam-ža adsłužyŭ pieršuju Liturgiju, na katoraj piajaŭ seminaryjny chor. Pačynaje svaju śviatarskuju pracu u Londonie (Anglija).

Dobra znaje i havoryć u nastupnych movach: Łacinskaj, angielskaj, francuskaj, niamieckaj, polskaj, ukrainskaj i biełaruskaj.

Redaktar "Siaŭbita" žadaje Jamu zdaroŭja i płodnaj pracy na nivie Katalicka-Biełaruskaj.

//

Hetym ščyra dziakuju za achviary na "Siaŭbit": Spadaryni i Spadaru Budźko $10, Ajcu Urbanoviču za $5; Spadarstvu Ninie i Vasilu Stoma za $5; Spadarstvu T. H. Połonievičam za $5; Spadarstvu Daniłovičam za $5; Spadarstvu Podrezam za $ 5; Miss Teresa Tarasevich za $1; Sp. Markievič za $5.

Padpiska na hod 70 centaŭ, cana adnaho exemplara 15 c.

Vydaviec-Redaktar (Publisher-Editor): Rev. Francis Cherniawski

Address: 164 Broadway, Fort Edward, N.Y., U.S.A., 12828
Telephone: RH7-5117

Printed by The Whiteruthenian Press * 452 South Avenue, Syracuse, N.Y., 13204